

Kompetenceforløb i klimaledelse

for klima- og fagmedarbejdere i de sjællandske kommuner

Efterår 2025

Forord

Klima - og miljøplanlæggere spiller en utrolig vigtig rolle i forbindelse med at fremme den grønne omstilling af vores samfund.

De skal lede *opad* - og klæde politikerne på til at forstå klima- og miljødagsordenen og muligheder for visionære handlinger.

De skal lede *indad* - og understøtte klimaarbejdet på tværs i organisationen

Og de skal lede *udad* - for at igangsætte og katalysere grønne handlinger og fællesskaber i lokalsamfundet.

Nogle af de ord vi er støt på, når vi har spurgt ind til deres rolle og kerneopgaver er:

- *Oversætte kommunalsk!*
- *Sætte klima på dagsordenen og få ting til at ske*
- *Få forvaltningerne klar til VE projekter*
- *Sikre opbakning og fremdrift i treparts arbejdet*
- *Skabe broer og koordinere mellem mange der ikke nødvendigvis ved de arbejder med klima*

Mange arbejder i små kommuner, hvor de blot er to, andre er flere, men fælles for de klima- og miljømedarbejdere vi har mødt på dette kursus er, at de ikke blot er utroligt engagerede, men at de også knokler med de mange roller og forventninger, der er til deres virke.

Fra forskningen ved vi, at 'front-møder' mellem borgere og forvaltere spiller en stor rolle for borgernes generelle 'system tillid'. Derfor er de 'arenaer', hvor borgere og offentlige mødes, og design af processerne, af betydning for borgernes oplevelser med at blive lyttet til.

Det er vigtigt, når medarbejderne nu skal nærme sig borgernes personlige valg og hverdag. Det handler om at der nu skal planlægges for de forbrugsbaserede udledninger. Her er det vigtigt at kende sine målgrupper og segmenter.

Det er også vigtigt, når der skal der skal designs projekter og processer med meget forskellige parter og interesser, som vi ser det i forbindelse med anlæggelse af VE-projekter og i Grøn Trepert. Her står Klima og Miljøplanlæggere ofte i lidt af et stormvejr - og skal navigere og finde fremdrift i processer med både konflikter og interesse modsætninger.

Vi har på dette kursus ønsket at fremme et perspektiv, der handler om, at konflikter ikke nødvendigvis er dårlige - eller udtryk for "Not in my backyard", men snarere en "stedsforbundethed" og bekymring omkring, ud fra kommende projekter, uden inddragelse af lokal viden og identitet.

Hvis vi anskuer frustrationer og vrede ytringer som udtryk for, nogle ting kommunernes borgere ønsker at varetage, kan det være nemmere at stå i blæsten.

I dette kompetenceforløb har vi ønsket at formidle forskning og koble det til klima og miljømedarbejdernes hverdag. Vi har derfor afholdt fire kursusgange med fokus på:

- Fra klimaplan til handling
- Ledelsesrollen og kerneopgaven
- Klimapsykologi og kommunikation
- Sociale tippepunkter

Yderligere har vi forsøgt at vise forskellige *icebreakere* samt teknikker til at have dialog (Photo-voice, Pecha Kucha, Reflekterende teams, Walk and talk, Fiskebowlen, Cafemetoden og Tegneøvelser).

Det har været en fornøjelse at interagere med sådan en stor gruppe medarbejdere, der udviser en stor grad af omhu for, at holde fokus på klima - og få det på dagsordenen, på måder, der både når bredt ud, men som også har længere tidsperspektiver for øje, med blik for kommende generationer og andre arter.

Vi i koordineringsgruppen vil takke jer for at dele både de dilemmaer og ting der er svære, men også det der inspirerer og gør at arbejdet opleves som meningsfuldt.

Vi har i denne publikation, samlet jeres en række af de projekter og tilgange I generøst har delt, og som I oplevede gjorde en forskel, eller som var meningsfulde.

Yderligere har vi på baggrund af jeres input - hvor I skulle tegne de ting I står med i jeres hverdag, fået udarbejdet 5 tegninger der illustrerer nogle af de kerneudfordringer I har medvirket til at identificere. Pointen med den opgave er, at vi får et fælles sprog for det vi står i, men også at I får en fornemmelse for, at I ikke står alene.

De udfordringer og arbejdsbetingelser, som I identificerede var blandt andet

- Rollen som blæksprutte
- Silotænkning
- Ensidig fokus på den grønne trepart
- De mange kommunale dagsordener
- Manglende lovhjælp

Alle disse udfordringer har vi adresseret, og alle kan der udvikles selvstændige kurser, netværk og seminarer om i fremtiden. Der er nu skabt et fortroligt rum hvor ideer kan vendes og deles og håber at vi kan fortsætte samarbejdet på forskellige måder fremad, evt. i en form for tematisk netværk.

For nu - god vind med jeres vigtige arbejde!

Annika Agger

Forsker med speciale i borgerinddragelse, Roskilde Universitet

Ellen Højgaard Jensen

Ekstern lektor i Master i strategisk byplanlægning, Det Kongelige Akademi

Claus Knudsen

Sekretariatsleder for Sjællands Klimaalliance, Gate 21

Illustrationerne er udført af Sune Porse Carlsen

Metode: <i>Kompetenceforløb for klimakoordinatorer i Sjællands Klimaalliance</i>			
Navn: Annika Agger, Ellen Højgaard Jensen & Claus Knudsen		Organisation: Sjællands Klimaalliance	
DET VILLE VI Vi ville udvikle et forskningsinspireret kompetenceforløb, der giver indsigt om egen rolle og muligheder, og som kan styrke klimakoordinatorernes faciliterende rolle når de skal agere i en politisk styret organisation og mobilisere borgere og lokale aktører i den grønne omstilling. Vi ville spille deltagerne stærke i fællesskab og bruge fællesskabet til at rykke på implementeringen af kommunernes klimaplaner og den grønne trepart. Vi ville komme tæt på den praktiske virkelighed i kommunerne og samtidig bygge videre på teorier og forskning på området	SÅDAN GJORDE VI Vi sendte spørgsmål ud på forhånd, med hvilke områder målgruppen gerne vil komme ind på. Vi byggede dagene op efter devicen ”walk the talk” – så vi viste en række forskellige metoder, men gjorde også brug af ”peer- to peer” oplæg – hvor de præsenterede for hinanden. Hver af de 4 kursusgange bestod af et ekspertoplæg og en række forskellige øvelser og drøftelser, der gav mulighed for refleksion og fælles læring. Vi forsøgte at fange stemningen og aktualiteten blandt deltagerne og brugte deres input til planlægningen fra kursusgang til kursusgang.	SÅDAN VIRKEDE DET Nogle af gangene var spot on. Vi kom omkring mange vigtige emner, som ”sorg” over at det ikke går så hurtigt, som man kunne tænke sig. Men også inspiration og deling af ideer med hvad man kan gøre. Men der er så mange emner at tage fat på, og det er svært at komme i dybden med det hele. Det virkede godt at der var stor spørgelyst og et fortroligt rum, hvor dilemmaer og løsninger kunne udveksles og forbedres i fællesskab. Det lykkedes at skabe en atmosfære, hvor alle kunne byde ind – og gjorde det. Det er lykkedes at skabe et fælles læringsrum hvor deltagerne sparrede med hinanden og gav hinanden gode råd til at komme videre med udfordringer derhjemme.	DET LÆRTE VI – at selvom man virkelig forbereder oplægsholdere på hvad man præcis gerne vil have de kommer ind på, så kan man ikke kontrollere det. At der er en meget stor interesse for forskningsformidling hos målgruppen At vi skal huske vores egen regel om højest at holde oplæg i 20 minutter i træk. At det virkelig betyder meget, at man får bevæget sig rundt og skiftet grupper i løbet af dagen for at styrke dynamikken. At der er enormt meget erfaring at dele, men at det deles bedst på selve kursusgangene. Det er svært at nå hjemmearbejde i en travl hverdag. Vi har kun lige kradset i overfladen og der er meget mere nysgerrighed og lyst til at komme dybere ned i metoder og forskning

DE BEDSTE RÅD

Lyt til deltagernes behov. Kortlæg dem gerne før 1. kursusgang

Skift mellem læringsformater i løbet af dagen

Tilpas indholdet undervejs og vær fleksibel

Lyt til fællesskabet og den dynamik det kan skabe

LINKS TIL MERE VIDEN:

Metode: *Få kollegerne med ombord (bottom-up forandring internt)*

Navn: Ditte Vesterager Christensen		Organisation: Roskilde Kommune	
DET VILLE VI Inspirere vores kolleger til at begynde at integrere sufficiency i deres arbejde.	SÅDAN GJORDE VI Holdt et kort oplæg på et afdelingsmøde – og inviterede bagefter til en lidt længere workshop for dem der var interesserede. Viste en præsentation fra en EU-konference om sufficiency (for at højne troværdigheden – at det ikke bare var os, der havde fået en fiks ide)	SÅDAN VIRKEDE DET Vi fik startet en god dialog. Der var mange, der var interesserede og blev inspirerede til at tænke i nye baner. Der kom også en række bekymringer / indvendinger frem, og dem kunne vi så også i fællesskab drøfte, hvordan vi kunne håndtere.	DET LÆRTE VI At når man skal introducere noget nyt i en organisation, hjælper det at være nogle stykker om det. Det sænker presset på den enkelte, og det er godt at være flere om at sparre om processen. Det gør det også nemmere at overbevise kollegerne om, at der er noget om snakken, når det ikke bare er en enkelt persons fikse ide.
DE BEDSTE RÅD Start med at finde allierede. Planlæg sammen en proces, hvor I gør jer synlige for kollegerne (fx med et kort oplæg på et afdelingsmøde), og derefter inviterer til dialog. Brug dialogen til at finde flere allierede – og også til at blive klogere på barrierer og hvordan de evt. kan adresseres. Fortsæt dialogen – og brug den om muligt som afsæt for at organisere fælles handlinger.			LINKS TIL MERE VIDEN: Bog af Damon Centola: Change – how to make big things happen.

Metode: *Store borgermøder*

Navn: Marie Degnbol

Organisation: Lejre Kommune

DET VILLE VI

Skabe et format for store borgermøder, hvor:

- Mange kan komme til orde/i dialog og ikke kun de få højtråbende
- Der bliver en konstruktiv gensidig lærende dialog i stedet for at få vrede fylder

SÅDAN GJORDE VI

Klassisk plenum-debat med håndsoprækning fra salen blev erstattet af stande bemandet af fagmedarbejdere, politikere og relevante eksterne, hvor man kunne gå rundt og tale med os og stille spørgsmål
(Borgermøde om Grøn Trepert og Klimaplan)

SÅDAN VIRKEDE DET

Supergodt –
Stort engagement, konstruktiv dialog, mange gode inputs og spørgsmål, megen positiv feedback fra deltagerne

DET LÆRTE VI

Det virker!
Det bliver metoden fremover

DE BEDSTE RÅD

Gå bort fra plenumdebat når der er mange deltagere.
Sæt ressourcer ind på at mange medarbejdere er til rådighed for dialog – det virker!

LINKS TIL MERE VIDEN:

Metode: *Ramme med valgmulighed og lokale agenter, Klimahandledag*

Navn: Julie Torsbjerg Lynge		Organisation: Greve Kommune	
DET VILLE VI Tiltaget handler om at arrangere og afholde en årlig praktivistisk og motiverende "Klimahandledag" for alle i Greve Kommune. Målet er, at borgere på arbejdspladser og i idrætsforeninger deltager for at blive inspireret og bidrage med deres viden og forpligtelser på nye vaner. Gerne ved at afgive løfter om, hvordan de det næste år vil arbejde for et vedvarende lavere CO₂-aftryk. Greve Kommune skal facilitere arealer/lokaler, alle aktører inviteres til at byde ind med indhold såsom CO₂ -regnskaber, resultater og forpligtelser på nye handlinger. Dagen har fokus på handlekompetence og bidrager med en sammenhæng til undervisningsforløb der har klima som omdrejningspunkt i kommunens folkeskoler.	SÅDAN GJORDE VI I 2023 lå dagen før planen var politisk vedtaget, derfor inviterede vi "blot" borgerne til en aften med fokus på vandet på din grund, "Klimaklar have". I 2024 inviterede vi de ni folkeskoler til at deltage (politiske min. var én klasse hver). Vi satte rammen, lavede guides og samarbejder, så lærerne kunne "tage et forløb fra hylden" eller finde på et selv. Formidlet via skoleledermøde og særskilt hjemmeside. Vi afviklede et forløb med tre aftenmøder og sparring for i alt 10 foreninger/virksomheder. Vi indgik samarbejde med Frivilligcenteret der engagerede foreninger til handling i borgerhuset. Internt var fokus på frokosten i rådhuskantininen med samtalekort - og samkørsel på dagen som en fælles afprøvning af nyt. I 2025 lavede vi flere guides og samarbejder, holdt en foreningsaften, og øgede den interne deltagelse i kommunen med en arbejdsgruppe med deltagere fra fx plejecenter, sygeplejen og rådhuset.	SÅDAN VIRKEDE DET 2023: 60 borgere deltog til oplæg og workshop om den for høje belægningsgrad og hvad man selv bør sørge for, og hvad man kan vælge mellem at gøre. De fleste var ældre borgere, som på den ene side går op i haver, og på den anden side måske ikke har så gode kræfter til sandsække. 2024: 146 klasser deltog og sprængte alle forventninger, alle forløb blev fyldt op. Gode (17) evalueringer. 10 foreninger deltog i forløbet, men få planlagde dagen, en borger lavede en klimacykeltur, i alt var 10 foreninger aktive – via frivilligcenteret. Virksomheder fik vi kun med via skoletilbud. Kantineevent gik godt. 2025: 218 klasser deltog. Ikke alle forløb blev udsolgt, fokus at få flere virksomheder med via skolerne, da vi ikke havde kunne aktivere dem til andet året før – men de forløb viste sig ikke at blive fyldt op. Frivilligcenteret aktiverede foreninger igen, og to borgere samlede aktører (cykeltur + plante vildt ved en vuggestue). Flere aktiviteter internt i kommunen.	DET LÆRTE VI Vi har haft stigende succes på skoleområdet, og stilstand på andre. Vi har forsøgt at lære af erfaringerne, og udvikle på dagen fra 2024 til 2025. Hvor der nu er et køreklart koncept for skolernes klimahandledag (som dog stadig tager noget tid), så er vi ikke i mål med de voksne. Vi trænger til at se tilbage og gentænke hvordan vi kan få de voksne med i deres fællesskaber. Hvor er de den dag, hvad laver de, hvordan kan et "klimaløfte" give mening for dem, hvordan kan dagen vise, at vi er sammen om forandring.

DE BEDSTE RÅD

Hav en tovholder, lav fokusgrupper og skab lokale handlingsagenter (fx Frivilligcenteret, biblioteket, kontaktpersoner på lærerværelserne og en intern arbejdsgruppe for kommunens afdelinger). Lav en ramme og giv handlingsrum til egne ideer.

LINKS TIL MERE VIDEN:

Skolerne: <https://greve.dk/klima/vores-skoler/skolernes-klimahandledag>

Virksomhederne: <https://greve.dk/klima/vores-virksomheder/virksomhedernes-klimahandledag>

Foreningerne: <https://greve.dk/klima/vores-foreninger/foreningernes-klimahandledag>

Metode: *Udbredelse af klimaregnskaber i landbruget*

Navn: Anne Skærbæk Nielsen		Organisation: Lolland Kommune – Teknik og Miljø	
DET VILLE VI Formålet med kampagnen er, at flere landmænd på Lolland og Falster kommer i gang med brugen af klimaregnskaber på deres bedrift. Et klimaregnskab skaber overblik over drivhusgasudledningen fra en virksomhed, og kan bruges til at identificere, hvilke aktiviteter i produktionen har det største klimaaftryk. Herved bliver det muligt at prioritere de rette reduktionsindsatser. Et klimaregnskab er altså et værktøj i den grønne omstilling, som kan hjælpe med at nedbringe CO2-udledning i landbrugssektoren. Kun et fåtal af landbrugsbedrifter benytter klimaregnskaber på nuværende tidspunkt, hvilket kampagnen ønsker at lave om på. Ved hjælp af vidensdeling og erfaringsudveksling samt muligheden for at søge om rådgivning til udarbejdelse af et klimaregnskab fra en fælles pulje, er det målsætningen at gøre det nemt og økonomisk overkommeligt for landmændene at komme i gang.	SÅDAN GJORDE VI Lolland og Guldborgsund kommuner indgik i et tværkommunalt samarbejde med flere landbrugsorganisationer (VKST, Agrovi, AgriAdvice, SEGES Innovation) samt banker (Lollands Bank, Møns Bank og Nordea). Der blev lavet en fælles pulje, hvor landmænd i de to kommuner kunne søge om rådgivning til udarbejdelse af et klimaregnskab samt gratis oprettelse af et digitalt værktøj, ESGreenTool Climate, der bruges til at lave drivhusgasberegningerne og dertilhørende klimahandleplan. Der blev oprettet en hjemmeside med detaljeret information om kampagnen samt link til ansøgning om klimaregnskab. Der var en bred mediekampagne for at gøre landmænd i de to kommuner opmærksomme på muligheden. De to kommuner lavede nyhedsopslag på egne hjemmesider, LinkedIn, Facebook, samt i lokale aviser. Der blev også lavet en pressemeddelelse med udtalelser fra begge borgmestre og Aktivt Landbrug kørte en artikel om det. Landbrugsorganisationerne og bankerne promoverede også om kampagnen bl.a. via egne nyhedsbreve, hjemmesider og sociale platforme. Der blev udsendt et brev i e-Boks til alle landmænd registreret i CVR med en landbrugsbedrift indenfor de to kommuners geografier. De to kommuner afholdt en times webinar for at introducere kampagnen, fortælle om vigtigheden af klimaregnskaber fra forskellige perspektiver og hvordan ESGreenTool Climate virker i praksis. Der var	SÅDAN VIRKEDE DET Landmænd kunne tilmelde sig intro-webinaret via en hjemmeside. Landmænd kunne søge om rådgivning til udarbejdelse af et klimaregnskab (max 7000 kr. pr. bedrift) samt gratis oprettelse af et digitalt værktøj (ESGreenTool Climate, 1350 kr.) via en hjemmeside. Der var 50+ tilmeldte til webinarer og 32 ansøgte om et rådgivningsforløb. Det var flere end hvad landbrugsorganisationerne forventede. Kampagnen er fortsat aktiv, da rådgivere pt. udarbejder klimaregnskaber i samarbejde med den enkelte landmand. Derfor kan der ikke evalueres yderligere på kampagnens succes på nuværende tidspunkt.	DET LÆRTE VI Det har været en meget opfattende og tidskrævende kampagne. Landbrugsorganisationerne er kommunernes ven i at bygge bro mellem myndighed og virksomhed. Der er mange gode råd at hente og de vil gerne samarbejde. Landbrugsorganisationerne gør allerede meget for at udbrede brugen af ESG-rapportering og klimaregnskaber. Den finansielle sektor har også stor fokus på ESG, flere banker var dog ikke interesserede i at deltage i kampagnen fordi de i forvejen arbejdede med det. Flere kommuner har lavet lignede kampagner hvor man kan hente inspiration. Landmændene var generelt meget interesserede i kampagnen og dens formål, flere har allerede inkorporeret CO2-reducerende tiltag i deres produktion. Der var stor forskel på antallet af ansøgere mellem de to kommuner til trods for den fælles mediestrategi. Man skal som kommune være meget opmærksom på kommunefuldmagtsreglerne i forhold til hvordan man kommunikere ud til offentligheden pga. der er samarbejde med private aktører og der informeres om et digitalt værktøj til udarbejdelse af klimaregnskabet. Det er en god ide at have direkte kontakt med landmændene som deltager i kampagnen (f.eks. via telefon eller fysiske møder) for at

	foredragsholdere fra landbrugsorganisationerne og en bank. Det var specificeret i kampagnen at landmænd ved ansøgning indgik i en udvælgelsesproces, da der var et begrænset budget. Ved ansøgning skulle landmanden acceptere forskellige kriterier og forpligtelser. Bl.a. deltagelse i en ERFA-dag ved slutningen af kampagnen for at dele erfaringer med klimaregnskaber og ESGreenTool Climate (for at skabe ringe i vandet og få flere interesserede). Landmænd skulle også acceptere at kommunerne kan gøre brug af de færdige klimaregnskaber, anonymt, til analyser der vedrører CO2 udledning og reduktionsveje i landbrugssektoren samt til aktiviteter forbundet med formidling om dette. Landmanden kunne selv specificere hvilken rådgivningstjeneste skulle hjælpe med at udarbejde klimaregnskabet. Da alle ansøgninger var modtaget og godkendt, blev der lavet en kontrakt mellem den enkelte landmand og kommune. Herefter blev der oprettet kontakt mellem rådgiver og landmand som kørte forløbet videre derfra. De har ca. 4 måneder til at udarbejde klimaregnskabet. Kampagnen er fortsat aktiv og ERFA-dagen ikke afholdt endnu. Der vil i den forbindelse køre endnu en mediekampagne. Der fortælles gode historier undervejs, artikler om interessen i kampagnen samt hvad enkelte bedrifter allerede gør.		skabe en relation, som eventuelt kan bruges i den videre formidling.
--	--	--	---

DE BEDSTE RÅD

Det tværkommunale samarbejde har været nøglen til succes. Jeg tror ikke kampagnen var blevet til noget skulle jeg gøre det uden Guldborgsund.

Det er vigtigt at have klart fra starten af kampagnen alle trinene undervejs - hvad der kan være af udfordringer og tjekke alt!

En jurist bør tjekke format for samarbejde mellem kommuner, organisationer og banker. En jurist bør læse og godkende alt information som kommunikeres ud til offentligheden fra kommunerne. En jurist bør tjekke hvilke aftaler laves med bankerne og hvordan der kommunikeres med dem.

Kommunens økonomiafdeling skal involveres hvis der skal oprettes en fælles pulje.

En bred mediestrategi er tidskrævende men har nok også givet pote.

LINKS TIL MERE VIDEN:

<https://www.lolland.dk/borger/klima-og-miljoe/klima/klimaregnskaber-i-landbruget>

Beskriver kampagnen i detaljer, hjemmeside er aktiv til projektet er slut, forventeligt februar/marts 2026. Herefter er i velkommen til at kontakte Lolland Kommune (Anne S. Nielsen) for information.

Metode: *Lokal følgegruppe for Grøn Trepert i Odsherred Kommune*

Navn: Marie Klintrup		Organisation: Odsherred Kommune	
DET VILLE VI Forankre arbejdet med den grønne trepart lokalt på en måde som imødekommer at flere interesser indtænkes i den kommende arealomlægning.	SÅDAN GJORDE VI Etablerede en lokalfølgegruppe med repræsentation af lokale kerneinteressenter. Fungerer både som fællesskab, som har været samlet til 3 møder i 2025, og som referencegruppe, som administrationen løbende har benyttet sig af bilateralt.	SÅDAN VIRKEDE DET Aktørerne har lært hinanden at kende (på godt og ondt). Grunden er lagt til at de kender hinanden, når omlægningen skal finde sted. Administrationen har fået et samarbejdsforum der rækker ud lokalt. Et stærkere lokalt mandat til den foreslåede omlægningsplan end ”blot” en principvedtagelse i Byrådet.	DET LÆRTE VI Relationer er afgørende, mellem administrationen og medlemmerne af følgegruppen og mellem medlemmerne. Følgegruppens rolle og opgave skal være klar. Styring ja, men det er et følelsesladet rum hvor der også skal være plads til at medlemmerne får sagt det de har brug for at sige. Balance mellem at lytte og drive fremad.
DE BEDSTE RÅD Udvis og opfodre til nysgerrighed og empati. Det er afgørende for at skabe tillid på tværs af modsatrettede interesser og Kommune/interessent. Peopleskills betyder lige så meget som tekniske skills, hav antennerne slået helt ud.			LINKS TIL MERE VIDEN: https://www.odsherred.dk/da/bo-og-leve/affald-og-en-groen-hverdag/natur-og-biodiversitet/groen-trepert/lokal-foelgegruppe-for-groen-trepert/

Metode: *Selveksperimenter om klimavenlig hverdagsadfærd*

Navn: Colette Julia Munthe		Organisation: Kalundborg Kommune (metode stammer fra ITAS, Karlsruhe, Tyskland)	
DET VILLE VI	SÅDAN GJORDE VI	SÅDAN VIRKEDE DET	DET LÆRTE VI
Formidle viden om klimavenlig hverdagsadfærd. Skabe en konkret ramme for at teste klimavenlige adfærdsmønstre i sin egen hverdag. Skabe bevisthed. Inspirere mennesker til at prøve noget nyt. Det kan være svært at beslutte sig for fx at sælge sin bil eller blive vegetar. Vi ville mindske barrieren for klimavenlige beslutninger i hverdagen, ved at sætte rammer for at prøve noget af i et begrænset tidsrum, og reflektere.	Idéworkshop med borgere for at finde på konkrete selveksperimenter. Udarbejdelse af eksperiment-sheets, som beskriver hvad eksperimentet går ud på samt lidt baggrundsviden. Rammesætning med ”eksperiment-buddys”, foredrag, ekskursion, forskning. Reklame.	134 mennesker deltog og gennemførte samlet 152 selveksperimenter. Metoden virker gennem selvvirksomhed, refleksion, fællesskab og muligheden for at prøve noget af, uden at forpligte sig over for sig selv eller socialt.	Der er folk derude, der gerne vil gøre ting anderledes. Vi kan hjælpe dem, ved at skabe rammerne for at prøve noget af. Hvis vi vil fremme bæredygtig adfærd, skal vi undersøge hvorfor folk gør hvad de gør, og hvor barrierer og udfordringer ligger. Kommunikation, netværk og rammesætning er vigtig.

DE BEDSTE RÅD

Kend målgruppen og tilpas reklamen derefter. Enkelt og klar sprog, færre ord.

En fast ramme rundt om formatet. Skab sammenhold gennem møder og mulighed for at snakke sammen, hvordan det går.

Vær præsent. Tæt kommunikation mellem organisationsteamet og deltagere er vigtig.

Kend dine ressourcer og tilpas metoden. Fx i antal af selveksperimenter.

LINKS TIL MERE VIDEN:

<https://www.klimaschutzgemeinsamwagen.de/>

Metode: Handlefællesskabet *Ét Grønt Holbæk*

Navn: Clara Laurine Berg-Jensen

Organisation: Holbæk Kommune

DET VILLE VI

Understøtte opstarten af en frivilligdrevet grøn/klima-borgergruppe. Både da det skulle fungere som en modvægt til de "klimasure"-borgere, skabe klimasamarbejdspartnere og skabe borgerdrevne klimainitiativer.

SÅDAN GJORDE VI

Jeg brugte nogle måneder af min praktik, på at kortlægge det grønne civilsamfundslandskab i Holbæk Kommune, række ud til dem og tage kaffemøder/skabe relationer. Jeg identificerede en håndfuld grønne fyrtårne, og inviterede dem til at være en del af en kernegruppe. Vi lavede samarbejde med DN, Klimabevægelsen DK, Grønne Nabofællesskaber, Holbæk Bibliotek mf. Vi inviterede borgere i Holbæk Kommune til kick-off møde på Holbæk Bib.

SÅDAN VIRKEDE DET

Til første kick-off møde kom der 60 mennesker fysisk og 10 mennesker online. Efterfølgende har vi holdt fællesmøder én gang om måneden - ikke med lige så stort fremmøde, men med stabilt mange mennesker. Der er etableret en række arbejdsgrupper (energifællesskab, grønt mad, grønt vælgermøde, børnenes klimamarch, stem grønt-indsats, Grøn Trepert-borgermøde mv).

DET LÆRTE VI

Det kan betale sig at bruge lang tid på at kortlægge landskabet og relationsopbygge med aktørerne. I forhold til driften af gruppen har vi lært, at de frivillige har meget brug for understøttelse og opkvalificering for at turde at kaste sig ud i nogle projekter. Det kræver en del ressourcer, og der er ikke længere kommunale ressourcer afsat til projektet (min praktik er slut og der er ikke afsat nye ressourcer til understøttelse af projektet, som derfor nu drives 100% frivilligt).

DE BEDSTE RÅD

Byg tillidsfulde og personlige relationer til de borgere, som man ønsker at arbejde sammen med. Borgerne kan meget, hvis man holder en lille hånd under dem.

LINKS TIL MERE VIDEN:

www.grontholbaek.dk

Metode: *Klimacafé om reparation og upcycling*

Navn: Susanne Engel

Organisation: Sorø Kommune

DET VILLE VI

Skabe et rum for dialog og udvikling af lokale grønne løsninger med fokus på at fremme reparation og upcycling af forbrugsvarer frem for forbrug og smid ud.

SÅDAN GJORDE VI

Identificerede lokale aktører der har interesse i feltet og kunne virke som samarbejdspartnere. Stenlille lokalråd og Frivilligcenter Sorø var oplagte da de i forvejen viste stor interesse for at etablere et reparationsværksted i Stenlille. De udgjorde planlægningsgruppen omkring klimacaféen og skabte en forankring lokalt.

SÅDAN VIRKEDE DET

Klimacaféen blev en god mulighed for at tale sammen i arbejdsgrupper hvor en af grupperne udviklede sig til en fast arbejdsgruppe med Frivilligcenter Sorø som tovholder efterfølgende. Arbejdsgruppen er siden blevet til et netværk som har fået støtte fra kommunen til at facilitere udvikling af reparationsværksteder i kommunen.

DET LÆRTE VI

Det havde en effekt at kommunen viste interesse i og med at jeg som brobygger understøttede at lokale fik en dialog om ideer og ønsker til et muligt reparationsværksted/grønt værksted. Derudover at jeg fra start havde en god dialog med lokale aktører, særligt at Frivilligcenter Sorø stod klar til at være tovholder på det efterfølgende forløb.

DE BEDSTE RÅD

At gå i dialog med eventuelle lokale aktører og interessenter er en afgørende del af processen. Vigtigt at kende deres motivationer og agenda for at være med for at sikre sig en lokal aktør til at gribe mulige grønne projekter.

LINKS TIL MERE VIDEN:

Læseanbefalinger

Agger, A. & Egelund, J (2025) Borgerinddragelse i grøn omstilling - fra traditionelle høringer til opgaveudvalg og Klimaborgerting, Nordic Journal of Urban Studies, Accepted

Agger, A., & Tortzen, A. (2023). 'Co-production on the inside'-public professionals negotiating interaction between municipal actors and local citizens. *Local Government Studies*, 49(4), 801-820. <https://doi.org/10.1080/03003930.2022.2081552>

Agger, A., & Tortzen, A. (2018). *Hvilken værdi skaber vi med samsabelse - og hvordan kan den måles og dokumenteres?* Professionshøjskolen Absalon. https://phabsalon.dk/fileadmin/user_upload/CV/Hvilken_vaerdi_skaber_vi_med_samskabelse.pdf

CONCITO & DeltagerDanmark (2022) Omstilling på vippen:
https://concito.dk/files/media/document/DeltagerDanmark%26CONCITO_Hvidbog_endelig_0.pdf

Ercan, S.A. m.fl. (2025) Guidebook for deliberative engagement
https://researchsystem.canberra.edu.au/ws/portalfiles/portal/122072469/GUIDEBOOK_FEDERAL_-_Nov_002_.pdf

Jensen, OB (2025) Byer, Co2 reduktion og mobilitetsudfordringer. Plan22+, København

Kildesgaard, L (2025) Fra lukket land til åbent landskab:
<https://arkitektforeningen.dk/nyheder/ny-analyse-den-groenne-trepart-mangler-klare-visioner-for-fremtidens-landskaber/>

Kildesgaard, L. & Haug A. (2025) Guld i Muld - *borgerinddragelse i energiprojekter*

Lex, S. m. fl. (2025). Hvis tid tæller? Lokaldemokratiets rolle i den grønne energiudvikling. <https://researchprofiles.ku.dk/da/publications/hvis-tid-taeller-lokaldemokratiets-rolle-i-den-gronne-energiudvikl/>

Mecklenburg, M (2025) Klimaet og parcelhusets fremtid. Plan22+, København

Mogensen, Hans (2023). Markante Borgere <https://samfundslitteratur.dk/bog/markante-borgere>

Nielsen, Tom (2024) By, Menneske, Jord (2024)

Sehested, K. (2009): Evaluering af Kommuneplanstrategier. Notat 1: Litteratur-studier om strategisk planlægning. Arbejdsrapport Skov & Landskab nr. 61-2009. Skov & Landskab, Københavns Universitet, Frederiksberg

Tortzen, A., & Agger, A. (2022). Demokratisk innovation gennem stedbaseret samskabelse. In D. Thøgersen & A. R. Pedersen (Eds.), *Ledelse af offentlig innovation: Organisering, praksis og værdiskabelse* (pp. 53-72). Samfundslitteratur.

Tortzen, A., & Agger, A. (2022). Samskabelse set fra frontlinjen. *Lederliv: Temanummer Om Strategisk Ledelse Af Samskabelse i Praksis*, 2, 1-23.